Lupa- ja valvontavirasto LAUSUNTO

12.10.2026 Dnro 437/2026

Lausuntopyyntö 13.8.2026, LVV-U/56405/2026.

YLI-IIN LATVASELÄN TUULIVOIMAHANKKEEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTISELOSTUS

VALOREM Energies Finland Oy suunnittelee Yli-Iin Latvaselän alueelle tuulivoimahanketta. Hankealue sijaitsee Oulun kaupungin pohjoisosassa lähellä Iin sekä Pudasjärven kuntarajoja. Hankealueen rajalta etäisyys Oulun keskustaan on noin 53 km, Tannilan ja Yli-Tannilan kyliin 2,5 km ja Yli-Iin keskustaajaamaan 10 km. Iin keskustaan etäisyys on 30 km ja Pudasjärven keskustaan 40 km.
Noin 950 hehtaarin laajuiselle alueelle suunnitellaan enintään 11 tuulivoimalan rakentamista. Tuulivoimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 metriä, yksikköteho 6–10 MW ja kokonaisteho enintään 110 MW. Tuulivoimahankkeen sähkönsiirron vaihtoehtoina tutkitaan liittymistä ilmajohdossa Iin Isokankaan sähköasemalle sekä maakaapelilla tai ilmajohdolla Fingridin Petäjäskoski–Nuojuankangas 400 + 110 kV voimajohdon alaorrelle.

Latvaselän hankealue sijoittuu Kollajan paliskunnan alueen luoteisosaan. Sähkönsiirtoreiteistä ilmajohto SVE3 ja maakaapelointina suunniteltu sähkönsiirto SVE2 sijoittuisivat kokonaan Kollajan paliskunnan alueelle. Ilmajohtona suunniteltu sähkönsiirtovaihtoehto SVE1 ulottuisi isolta osin myös Kiimingin paliskunnan alueelle. Alueen poronhoito perustuu luonnonlaitumien ja porojen luontaisen laidunkierron ympärivuotiseen hyödyntämiseen. Paliskunnat ovat erittäin kuormittuneita laidunalansa vähenemisestä ja pirstoutumisesta teollisen maankäytön vuoksi. Kiihtyvä energiahankkeiden suunnittelu työllistää paliskuntien poroisäntää ja hallintoa kohtuuttomasti. Poronhoidon laidun- ja toimintatila ei kestä muusta maankäytöstä aiheutuvaa kumuloituvaa häiriötä ja laidunalan heikkenemisen ja vähenemisen taakkaa.

Hanke sijoittuu Kollajan paliskunnan keskeiselle syys- ja talvilaidunalueelle. Lisäksi kesälaidunta sijoittuu hankealueen välittömään läheisyyteen ja kevätkierto kulkee alueen läpi. Vasomisalueet sijoittuvat laajasti kesälaidunalueelle. Hankealueen eteläpuolella on siirtoaita kesämerkintöjä varten. Huiskan pääerotusaita sijoittuu hankealueen pohjoispuolelle. Huiskan erotusaidassa käsitellään 60–70 % paliskunnan poroista, mikä korostaa sen merkittävyyttä.

Poronhoidon huomioon ottaminen maankäyttöhankkeissa

Poronhoito on merkittävä ja pitkän historian omaava maankäyttömuoto. Poronhoitolaki (PHL 848/1990) on erityislaki, joka tulee ottaa huomioon poronhoitoalueella toimittaessa. Poronhoito-oikeus ja siihen kiinteästi kuuluva vapaa laidunnusoikeus on ikiaikainen nautintaoikeus, joka on suoraan poronhoitolailla turvattu erityinen oikeus (PHL 3§). Poronhoitolaissa (53§) säädetään myös, että suunnitellessaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä, valtion viranomaisen on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajan kanssa. PHL 53§:n kaltaisia neuvotteluita suositellaan käytäväksi muillakin kuin valtion omistamilla mailla, sillä ne on todettu hyväksi keinoksi yhteensovittaa poronhoitoa ja muita maankäytön muotoja. Maakuntakaavamääräykset voivat myös ohjata neuvottelujen käymiseen.

Poronhoitoalueen maakuntakaavoissa on poronhoidon toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamista edellyttäviä yleismääräyksiä sekä tarkempia määräyksiä esim. poronhoidolle tärkeiden alueiden huomioonottamisesta ja säilyttämisestä. Voimassa olevan Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan

Käyntiosoite: Koskikatu 33 A 1
Postiosoite: PL 8168, 96101 ROVANIEMI
Puh: (016) 331 6000
Fax: (016) 331 6060
etunimi.sukunimi@paliskunnat.fi
www.paliskunnat.fi
Y-tunnus 0192404-5

poronhoitoalueen rajaa koskevan merkinnän määräys edellyttää: ”*Poronhoitoalueella on turvattava poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset. Poronhoitoon olennaisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet, kuten erotus- ja ruokintapaikat sekä pyyntiaidat. Valtion maiden käytön osalta on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan kanssa.*”

Alueidenkäyttölain 32§:n mukaan maakuntakaavan on oltava ohjeena yleiskaavaa laadittaessa ja muutettaessa. Alueidenkäyttölain 39§:n mukaan yleiskaavaa laadittaessa on otettava huomioon kunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset. Yleiskaava ei saa aiheuttaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle kohtuutonta haittaa. Poronhoitolain 3§ tekee poronhoitajista alueella oikeudenhaltijoita, joille ei saa hankkeen kaavalla aiheuttaa kohtuutonta haittaa. Alueidenkäyttölain 9§:n mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin.

Laki ympäristövaikutusten arvioinnista (YVAL 252/2017) velvoittaa myös alueella toimivaan elinkeinoon kohdistuvien vaikutusten selvittämiseen. Poronhoidon nykytila ja toiminta suunnittelualueella ja sen vaikutusalueella tulee kuvata riittävän laajasti. Vaikutukset poronhoidolle tulee arvioida hyödyntäen alueen paliskunnan poronhoidon ja alueen käytön asiantuntemusta. Menettelyssä tulee etsiä keinoja ja esittää toimia haitallisten vaikutusten estämiseen, lieventämiseen ja kompensointiin yhteistyössä alueen poronhoidon harjoittajien kanssa.

YVA-selostus ja poronhoitoselvitys

Tuulivoiman vaikutuksia poronhoitoon arvioitaessa on vältettävä seuraavia tyypillisiä virheoletettamia:

1) **Tutkimukset antavat “ristiriitaista” tietoa.**
   → Tutkimuksissa on laajalti todettu porojen ja muidenkin eläinten välttämiskäyttäytyminen (esim. Tolvanen ym. 2023). Esimerkiksi tutkimuksessa Flydal ym. (2004) porot olivat vuoneloita tai urakoita ja tutkimuksen aikana aidassa – tästä ei voi päätellä, että eläimet ”eivät häiriintyneet”, kun niillä ei ollut tosiasiallisia mahdollisuuksia väistää. Esimerkiksi Colman ym. (2013) oli norjalainen tutkimus kesälaidunnuksesta, jossa porot laidunsivat niemimaalla. Tässäkään poroilla ei ollut tosiasiallista mahdollisuutta väistää voimaloita.
   → Tutkimus- ja kokemusperäinen tieto voimaloiden vaikutuksesta karttuu koko ajan. Paliskunnilla itsellään on paljon tietoa.
2) **Porojen käyttäytymistä toiminnan aikana ei voida tarkoin ennustaa.**
   → On jo riittävästi tutkittua tietoa ja paliskuntien kokemusperäistä tietoa, jonka mukaan on hyvin todennäköisin perustein odotettavissa porojen väistämiskäyttäytymistä. Varovaisuusperiaatetta olisi noudatettava etenkin häiriöherkillä laiduntyypeillä, kuten kevätlaitumilla ja vasonta-alueilla. Edelleen tarvitaan lisää tietoa esimerkiksi suuren kokoluokan voimaloiden vaikutuksesta, joka voi olla paljon laajempi kuin mitä tähän mennessä on tutkittu tai mistä on kokemuksia.
3) **Toiminnot kattavat vain pienen osan paliskunnan pinta-alasta.**
   → Arvioinnin keskittyminen suppeasti pinta-aloihin on epäolennaista vaikutusten ymmärtämisen kannalta ja pahimmillaan johtaa harhaan, kun energiarakentamisesta aiheutuvia häiriövaikutuksia, kumuloituvia vaikutuksia ja muita yhteisvaikutuksia muun olemassa olevan maankäytön tai muiden alueella olevien hankkeiden kanssa ei oteta huomioon.

→ Pinta-alaan keskittyminen ei anna kattavaa käsitystä aiheutuvista vaikutuksista laidunpinta-alan käytettävyyteen tai poronhoidon järjestymiseen, eli poronhoitoon toiminnallisena kokonaisuutena.
→ Jos arvioinnissa lasketaan pinta-ala vaikutusta, niin se olisi suhteutettava alueella toimivan tokkakunnan/siidan käytettävissä olevaan laidun pinta-alaan tai ko. laiduntyypin pinta-alaan paliskunnassa.
→ Jos arvioidaan häiriövaikutuksia, on ne suhteutettava paliskunnassa jo olevaan erilaisesta infrastruktuurista aiheutuvaan häiriövaikutukseen ja nähtävä kumulatiivisena (vrt. Kumpula et al. 2019).

Myös hankkeeseen liittyvä voimajohto vähentää ja pirstoo laitumia ja vaikuttaa porojen laidunnukseen. Mikäli poronhoitotyöt vaikeutuvat, niiden kustannukset kasvavat. Usein johtoaukeilla on muita liikkujia, mikä voi lisätä poroihin ja poronhoitotöihin kohdistuvaa häiriötä alueella. Usein voimajohtoaukoille perustetaan tai muodostuu luvatta kelkkauria tai reittejä. Paliskunnilla on paljon kokemuksia, että voimajohtoaukko houkuttaa liikkujia, vaikkei sillä ajaminen olisikaan luvallista. Kulkijat aiheuttavat häiriötä porojen laidunnukselle. Talvella hangella olevat jäljet houkuttavat poroja kulkemaan niitä pitkin, ja ne voivat kulkeutua ei-toivotuille alueille. Porojen poishakeminen aiheuttaa työtä ja kustannuksia

Tarkemmat huomiot
YVA-selostuksen sivulla 10 on kuvaus hankealueesta poronhoidon näkökulmasta. Kuvauksessa on korjattavaa. Hankealueen pohjoispuolelle sijoittuu Huiskan erotusaita. Hankealueen eteläosassa olevaa siirtoaitaa käytetään vasanmerkitykseen. Siirtoaitaa ei käytetä syksyllä, vaan kaikki porot kootaan Huiskan erotusaitaan. Kokoamisalueet eivät ole tarkkaan rajattuja alueita, vaan kokoamista tehdään tosiasiassa huomattavasti laajemmalta alueelta. Poroja kootaan Niskamaantienhaarasta Yli-Tannilaan väliseltä alueelta Siurunjokivarresta, Isteriojan länsipuolelta ja poikkeusvuosina Huiskaan on tuotu poroja jopa Iijokivarresta Pahkakoskelta asti. Hankealueeseen rajautuu myös kesälaidunalueet, jossa poroja vasoo.

YVA-selostuksen sivulla 12 arvioidaan, että useiden hankkeiden yhteisvaikutukset voivat heikentää poronhoidon edellytyksiä sekä poronhoitokulttuuria. Yhteisvaikutukset merkittävästi heikentävät poronhoidon edellytyksiä sekä poronhoitokulttuuria, sillä alueella hankkeita on runsaasti suunnitteilla. Myöhemmin selostuksessa on arvioitukin yhteisvaikutusten olevan merkittävän haitallisia. YVA-selostuksen sivulla 13 arvioidaan, että poronhoitoon kohdistuvat vaikutukset voivat lisääntyä porojen välttämiskäyttäytymisen ja laidunten pirstoutumisen vuoksi, erityisesti yhteisvaikutuksina muiden hankkeiden kanssa. On jo olemassa tutkittua tietoa ja paliskuntien kokemusperäistä tietoa, jonka mukaan on hyvin todennäköisin perustein odotettavissa porojen väistämiskäyttäytymistä, ja tätä myötä vaikutusten merkittävää lisääntymistä.

YVA-selostuksen sivulla 18 kerrotaan, että vaihtoehdosta VE2 on jätetty pois voimala numero 7 hankealueen eteläosasta, jolloin etäisyys hankealueen eteläpuolella sijaitsevaan poronhoidon siirtoaitaan on pidempi. Tosiasiassa voimala numero 3 on siirtoaitapaikan päällä, joten voimala numero 7:n poistamisella ei ole vaikutusta.

YVA-selostuksen sivulla 46 mainitaan, että porojen GPS-seurannan järjestäminen olisi lievennyskeino. GPS-seuranta ei ole lievennyskeino, vaan hankkeen vaikutusten arvioinnin ja seurannan keino.

YVA-selostuksen sivulla 74 arvioidaan, että hankealueelle rakennettava tiestö voi toimia porojen kulkureittinä ja rakentamisvaiheen jälkeen on mahdollista, että porot tottuvat liikkumaan alueella myös tuulivoimaloiden läheisyydessä. Tiestön rakentamisella on poronhoidon kannalta negatiivisia

vaikutuksia, ja yksittäisten porojen liikkuminen alueella ei kerro siitä, että porot hyödyntäisivät aluetta tai jäisivät laiduntamaan sinne. On kokemuksia, että porot eivät enää jää näille alueille. Tutkimuksen mukaan porot lakkasivat käyttämästä tai käyttivät vähemmän tuulipuistojen läheisistä vakiintuneista kulkureiteistään ja liikkuivat nopeammin alueen poikki, mikä kielii stressistä (Skarin ym. 2015)

YVA-selostuksen sivulla 224 arvioidaan, että hankkeen vaikutukset porojen liikkumiseen ja laiduntamiseen ovat todennäköisesti suurimmat hankkeen rakentamisen aikana. Kuitenkin toiminnanaikainen vaikutus nousee suuremmaksi, koska se on kestoltaan hyvin pitkäaikainen.

Porotalousselvityksen sivulla 6 on lueteltu suurimmat kylät paliskunnan alueella. Kollajan paliskunnan alueella keskeiset kylät ovat Tannila, Yli-Ii, Panuma ja Hetekylä.

Porotalousselvityksen sivulla 15 on viitattu Tuulivoima-lehden juttuun ja sen yhteydessä mainitaan, että GPS-aineiston avulla voidaan verrata eläinten alueidenkäyttöä ennen ja jälkeen voimaloiden rakentamisen ja ilman tällaista kattavaa nykytilatietoa vertailua ei voitaisi toteuttaa. Tässä yhteydessä tulee huomioida se, että GPS-aineiston lisäksi tulee aina huomioida poronhoitajien historia ja kokemusperäinen tieto porojen laidunten käytöstä. Tietoa porojen laiduntamisesta ja laidunten käytöstä on poronhoitajilla olemassa jo ennen hankkeissa toteutettavaa GPS-seurantaa, ja se tulee huomioida.

Porotalousselvityksen sivulla 16 esitetty vertailu paliskuntien kokoon (pinta-alallisesti, poromäärällisesti tai osakasmäärällisesti) perustuen ei kerro yksioikoisesti tai suoraviivaisesti poronhoidon merkityksestä alueella.

Porotalousselvityksen sivulla 19 mainitaan hankkeen maa-ainesten otosta ja siitä, että kuljetusmatkat pyritään pitämään kohtuullisena ja minimoimaan siten porokolaririskiä. Vaikka maa-ainekset tuotaisiin hankealueen läheisyydestä, niin porokolaririski tulee merkittävästi kasvamaan, koska alueella on paljon poroja ja tiet tulevat aidan ja maastoruokintapaikkojen läheisyyteen. Maa-ainesten ottoalueet tai suunnitellut alueet tulisi olla jo nyt tiedossa, jotta vaikutukset voitaisiin hankkeesta arvioida kokonaisuudessaan. Maa-ainestenottoalueet ovat osa hankekokonaisuutta.

Porotalousselvityksen sivulla 20 arvioidaan, että toiminnan aikana mahdollinen riski on roottorien jäänheittovaara. Kollajan paliskunta näkee, että riski on suuri huomioon ottaen porojen määrän alueella sekä sen, että poronhoitajat kulkevat paljon alueella syksyllä ja alkutalvesta.

Porotalousselvityksen sivulla 27 puhutaan piharuokinnasta, eikä selitetä mitä sillä tarkoitetaan. Tällaista termiä ei ole käytössä poronhoidossa.

Yhteenveto arvioinnista

Vaikutukset porojen laiduntamiseen syys- ja talvilaitumien ja laidunten käytön osalta arvioidaan kohtalaisen kielteiseksi. Kevät- ja kesälaidunnuksen ja vasonnan osalta vaikutukset arvioidaan vähäisen kielteiseksi. Poronhoitotöihin, porojen kulkureitteihin sekä kuljettamiseen liittyvät vaikutukset arvioidaan kohtalaisen kielteiseksi. Vaikutukset poronhoidon rakenteisiin arvioidaan vähäisiksi kielteisiksi. Vaikutukset alueen poronhoidon kulttuuriin ja poronhoidon tulevaisuuteen arvioidaan kohtalaisen kielteiseksi. Sähkönsiirron vaikutukset arvioidaan ilmajohtovaihtoehtojen osalta kohtalaisen kielteiseksi ja maakaapelointivaihtoehdon osalta vähäisen kielteiseksi.

Käyntiosoite: Koskikatu 33 A 1
Postiosoite: PL 8168, 96101 ROVANIEMI
Puh: (016) 331 6000
Fax: (016) 331 6060
etunimi.sukunimi@paliskunnat.fi
www.paliskunnat.fi
Y-tunnus 0192404-5

Kollajan paliskunta on eri mieltä vaikutusten arvioinnin lopputulemasta, ja Paliskuntain yhdistys yhtyy tähän näkemykseen. Alueella sijaitsee paliskunnan pääerotusaita, jossa käsitellään enemmistö paliskunnan poroista. Vaikutusta ei voida mitata pelkästään sillä kohdistuuko toimintoja rakenteiden päälle, vaan rakenteiden käytettävyyteen liittyy vahvasti ympäröivät laidunalueet, niiden käytettävyys sekä kulku- ja kuljetusreittien käytettävyys. Jos näiden käytettävyys häiriintyy merkittävästi, jää myös aidat käyttökelvottomaksi. Arvioinnissa ei ole tuotu esille sitä, kuinka lähellä hankealuetta asuu merkittävä määrä paliskunnan osakkaista. Noin 80 % osakkaista asuu hankealueen lähistöllä noin 10 km säteellä ja noin 5 km säteellä asuu noin 50 % osakkaista. Tämä kertoo siitä, että merkittävä määrä paliskunnan poronomistajista asuu alueella ja täten merkittävä määrä poroistakin käsitellään alueella. Osakkaiden asuessa lähialueilla myös porojen tarhat ja maastoruokintapaikat sijoittuvat alueelle, ja porot lähtevät näiltä alueilta kevät- ja kesälaidunalueille ruokintakauden jälkeen. Hanke katkaisee kevätkierron porotarhojen ja –ruokintapaikkojen sekä kevät- ja kesälaidunten väliltä. Tutkimuksissa on osoitettu, että porot välttävät ihmistoiminnan aiheuttamaa häiriötä, ja ovat sille herkkiä etenkin kevättalvella, vasoma-aikana ja sen jälkeen pienten vasojen kanssa (Skarin & Åhman 2014, Skarin ym. 2015, Skarin ym. 2018, Skarin ym. 2021). Tolvanen ym. (2023) tarkasteli yhteenvetojulkaisussaan 84:aa vertaisarvioitua tutkimusta maailmalta. Tutkimuksen mukaan porot välttävät tuulivoimaloiden alueita keskimäärin 5 km säteellä. Hanke rajautuu kesälaidunalueeseen, jossa porot myös vasovat, joten häiriöalue ulottuu laajasti porojen vasoma-alueelle ja tämä häiriöalue olisi tullut havainnollistaa vaikutusten arvioinnissa.

Hankkeen kokonaisvaikutus tärkeisiin laidunalueisiin, keskeisiin alueisiin poronhoidon kannalta (ml. pääerotusaita) sekä kevätkiertoon on suuri kielteinen. Kollajan paliskunnan näkemys on, että lieventämiskeinot eivät ole käyttökelpoisia ja hankevaihtoehdot aiheuttavat kohtuutonta haittaa poronhoidolle.

Lopuksi

Poronhoitoon kohdistuvien vaikutusten asianmukaiseen selvittämiseen ohjaa paitsi YVA-laki myös poronhoitolaki, sekä alueen maakuntakaava. Nämä edellyttävät erityistä poronhoidon huomioon ottamista suunnittelussa ja sen toimintaedellytysten turvaamista. Edellä lausunnossa on esitetty useita huomioita liittyen vaikutusten arviointiin, jotka pyydämme ottamaan huomioon.

Kollajan paliskunnan kanta hankkeeseen on kielteinen ja paliskunta näkee, että hankkeesta aiheutuu kohtuutonta haittaa poronhoidolle.

Alueen paliskuntien lausunnot ja kannanotot tulee ottaa huomioon painoarvoltaan merkittävinä YVA-menettelyn aikana.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Hanna Nurmi
toiminnanjohtaja

Käyntiosoite: Koskikatu 33 A 1
Postiosoite: PL 8168, 96101 ROVANIEMI
Puh: (016) 331 6000
Fax: (016) 331 6060
etunimi.sukunimi@paliskunnat.fi
www.paliskunnat.fi
Y-tunnus 0192404-5

Lisätiedot, lausunnon valmistelija: Vilma Sanaksenaho, etunimi.sukunimi@paliskunnat.fi.

Viitteet

Colman, J.E., Eftestøl, S., Tsegaye, D., Flydal, K., Mysterud, A., (2013). Summer distribution of semi-domesticated reindeer relative to a new wind-power plant. European Journal of Wildlife Research. 59, 359–370. https://doi.org/10.1007/s10344-012-0682-7.

Flydal K., Korslund L., Reimers E., Johansen F. & Colman J.E. (2004). Effects of power lines on area use and behaviour of semi-domestic reindeer in enclosures. International Journal of Ecology 24: 55–66.

Kumpula, J., Siitari, J., Siitari, S., Kurkilahti, M., Heikkinen, J. & Oinonen, K. (2019) Poronhoitoalueen talvilaitumet vuosien 2016–2018 laiduninventoinnissa. Talvilaidunten tilan muutokset ja muutosten syyt. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 29/2019. https://jukuri.luke.fi/handle/10024/543976

Skarin A. & B. Åhman (2014). Do human activity and infrastructure disturb domesticated reindeer? The need for the reindeer's perspective. Polar Biology 37 s. 1041-1054.

Skarin, A. Nellemann C. Rönnegård L. Sandström P. & H. Lundqvist (2015). Wind farm construction impacts reindeer migration and movement corridors. Landscape Ecology 30: 1527-1540.

Skarin, A., Sandström, P., Alam, M. (2018). Out of sight of wind turbines—Reindeer response to wind farms in operation. Ecology and Evolution 2018; 1-14.

Skarin, A., Sandström, P., Niebuhr B.B., Alam, M. & S. Adler (2021). Renar, renskötsel och vindkraft. Vinter- och barmarksbete. Rapport 7011. Naturvårdverket. 126 s.

Tolvanen A, Routavaara H, Jokikokko M, Rana P (2023) How far are birds, bats, and terrestrial mammals displaced from onshore wind power development? – A systematic review. Biological Conservation 288, 1-11. https://doi.org/10.1016/j.biocon.2023.110382